

ክንክን አረግቶት

ብመንገዲ ናይ አረግቶት ክንክን፡እቲ ናይ ጥሮታ እኹል ገንዘብ ንናብራ እኹል ከምዝኸውን ተገግቲቱ ይትሕዝ። ናይ ስዊስ ናይ ክንክን ሜላ አትሓሕዛ ሰባት ሰልስተ ዓምድታት ውህላላ ገንዘብ አለውዎ።ንሳቶም ከአ፡ ናይ አረግቶትን ሓድጎምን/ብድሕሪት ዝገድፍዎምን ክንክን (AHV)፡ ናይ ሞያዊ ክንክን ውህላላ/ማዕከን ውህላላ ጥሮታ (Pensionskasse) ን ብነጻ ድልየት ንክንክን ኣብ ግዜ እርጋን ዝግብበር ውህላላ (3. ዓምዲ) ኢዮም።

እርጋንን- ብድሕሪት ንዝተርፉ ሓድጊ (1ይ ዕምዲ ውህላላ, 1. Säule)

እርጋንን- ብድሕሪት ንዝተርፉ ሓድጊ ድሕነት (AHV) ሓደ ናይ መንግስቲ ትካል ኢዮ። ዓቕሚ ኣዳም ዝበጽሑ ሰባት ነዚ ዝምልከት ክፍሊት ክገብሩ ይግባእ።እዚ ክፍሊት ካብ ሰራሕተኛታት ካብ ደሞዞም ወርሕዊ ይቐረጽ፡ ወሃብ ስራሕ ከአ ፍርቂ ይኸፍል። ነብሶም ክኢሎም ባዕሎም ዝናበሩ ሰባትወይ ስራሕ ዘይብሎም፡ ኣብ ጨንፈር ምምሕዳር ከባቢ፡ ናይ ህዝባዊ ድሕነት (Sozialversicherungsanstalt, SVA) ይምዝገቡ።ነዚ ክፍሊት ብከመይ ከምዝኸፍንዎ ከአ የመልክቱ። AHV ጠረታ ንዝወጽኡ ሓደ ወርሓዊ ክፍሊት ይህብ። መጠን ናይዚ ብመሰረት እቲ ኣብ ግዜ ስራሕ ኣቐዲሙ ዝኸፈል ዝነበረ መጠን ገንዘብ ይውሰን። AHV ሞት ናይ ሓደ መጻምድቲ ምስዘጋጥም፡ ነቲ ዝተረፈ መጻምድቲ (መበለትን- ዘኸታምን) ይሕግዝ። ነብሲ ወከፍ ናይ AHV-መንነት ዘሎዎ ምስ ናይ ገዝእ-ርእሱ ናይ ህዝባዊ ድሕነት ወረቐት እዚ ክፍሊት ይወሃቦ።

ሞያዊ ክንክን (2ይ ዓምዲ, 2. Säule)

ድሕሪ ጥሮታ ምውጻእ ሂወት ብዝግባእ ንምምራሕ፡ AHV ንበይኑ ኣኻሊ ኣይኮነን፡ በዚ መሰረት ንሰራሕተኛታት ምስ ተጣየሱ ዝኸውን መከናኸኒ (ናይ ጥሮታ ማዕከን፡ Pensionskasse)፡ ካብ ዝተወሰነ ናይ ደሞዝ ዓምታት ብግዴታ ዝቐረጽ ገንዘብ ኣሎ። ነዚ ዝምልከት ክፍሊት ኣብ ነብሲ ወከፍ ወርሒ ካብ ደሞዝ ይቐረጽ። ኣብዚ እቲ ወሃብ ስራሕ ብውሕዱ ፍርቂ ይኸፍኖ።ርእሶም ክኢሎም ዝነበሩ ነዚ ዝምልከት ክፍሊት ኣይከፍሉን ኢዮም። ብነጻ ድልየም ግን ነዚ ክገብርዎ ይኸእሉ። ነዚ ከአ ባዕላቶም ሓላፍነት ይወስዱ። እዚ ኣብ ናይ ጥሮታ ማዕከን ገንዘብ ዝውህሉል፡ ምስ አረግካ ከም ጥሮታ ወይ ብሓደ ግዜ ይወሃብ። ኣብ ፍሉጥ ጉዳያት እዚ ገንዘብ ኣቐዲሙ ይኸፈል። ንኣብነት ትካል ክትገብር ምስትደሊ፡ ካብ ስዊስ ክትወጽእ ምስትደሊ፡ ገዛ ወይ መንበሪ ክትገዝእ ምስትደሊ ጠቐሊልካ ክወጽእ ይኸእል።

ብነጻ ድልየት ዝግበር ውህላላ 3ይ ዓምዲ

ውህላላ 3ይ ዓምዲ (3. Säule) ካብቲ ብነጻ ድልየት ዝውህሉል ናይ ውልቂ ምስ አረግካ ክኸውን ዝውህሉል ገንዘብ ኮይኑ ቀረጽ ንምቅላል ከአ ይሕግዝ። እዚ ኣብ ባንክ ወይ ኣብ ናይ ድሕነት/ውሕስነት ትካላት ክጠራቕምዎይክኣል። ምስ አረግካ እኹል መሕለውታ ገንዘብ ንክህልወካ በዚ 3ይ ዓምዲ ውህላላ ከአ ገንዘብ ከተጠራቕም ተመራጺ ይኸውን።

መወሰኝታ ክፍሊት

አረገውቶት ሰባት፡ ዋላ ውን ናይ ጥሮታን ናይ ምስ አረግካ ዝወሃብ ገንዘብን (AHV) እንተተዋህቡ፡ ንናብርእም እኹል አይኮነን፡ ኣብ ከምዚ ኩነታት ተወሳኺ ገንዘባዊ ሓገዝ ካብ መንግስቲ (Ergänzungsleistungen) ይወሃቦም። ነዚ ዝምልከት ኣብ ናይ ምምሕዳር ከባቢ ጨንፈር ህዝባዊ ውሕስነት ትካል ክትውከስ ይከእል። እዚ ብንጹር ተሓንጺጹ መን ናይ መወሰኝታ ሓገዝ የድልዮ፡ ተጸኒዑ ይትግበር። እዚ ናይ መወሰኝታ ሓገዝ ካብ ናይ ከፈልቲ ግብሪ ገንዘብ ይምወል።

ዝያዳ ሓበሬታ (ሊንክኣድራሻታት ብሮፕራት ቡለቲን)

www.hallo-baselland.ch/ti/social-security/old-age-insurance